Jauna atbalsta programma uzņēmējdarbības energoefektivitātes celšanai

PwC ESG nodokļu prakses vadītāja
Alīna Ruskova

Šā gada 18. jūnijā stājās spēkā MK noteikumi[1] ("Noteikumi"), kas regulē jaunu atbalsta programmu ražojošo un eksportējošo uzņēmumu energoefektivitātes paaugstināšanai. Uzņēmēji varēs pieteikties atbalstam attiecināmo izmaksu segšanai, t.i., aizdevumam (vai paralēlajam aizdevumam) no attīstības finanšu institūcijas "Altum" līdz 5 miljoniem EUR. Līdz pat 30% no šāda aizdevuma pamatsummas varēs dzēst kā kapitāla atlaidi. Atbalstu varēs izmantot izmaksām, kas saistītas ar energoefektivitātes paaugstināšanu vai atjaunojamo energoresursu ieviešanu uzņēmēju pašpatēriņam nedzīvojamās ēkās un noliktavās. Šajā rakstā – par jaunās atbalsta programmas niansēm, kas aprakstītas publiski pieejamajā Noteikumu redakcijā.

Kādi komersanti varēs izmantot atbalstu?

Pirmām kārtām (t.i., pirmās četras nedēļas kopš dienas, kad Altum sāks pieņemt pieteikumus projektam) atbalstam varēs pieteikties ražošanas uzņēmumi – tie, kas nodarbojas ar apstrādes rūpniecību. Pēc šī termiņa varēs pieteikties arī eksportējošie uzņēmumi, kuri atbilst vienam no šādiem kritērijiem:

- komersants vai komersanta saistītās personas eksportē vismaz 51% no saražotā;
- komersanta eksporta apjoms pēdējā noslēgtā finanšu gada laikā ir vismaz 1 miljons EUR.

Vienlaikus atbalstam varēs pieteikties arī tādi energoefektivitātes pakalpojuma sniedzēji, kas saskaņā ar energoefektivitātes pakalpojuma līgumu apkalpo vienam no šiem kritērijiem atbilstošu eksportējošo komersantu.

Pēc eksportējošiem uzņēmumiem atbalstam varēs pieteikties arī citi komersanti, izņemot izslēgtās nozares (piemēram, azartspēles un derības, finanšu un apdrošināšanas darbība, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība). Šādu izslēgto nozaru un darbību pilns saraksts ir atrodams Noteikumu 26. punktā.

Jāņem vērā, ka atbalsta programma attiecas tikai uz Latvijas komercreģistrā reģistrētiem uzņēmējiem, kas ir sīkie (mikro), mazie vai vidējie komersanti, kuri atbilst Komisijas regulas Nr. 651/2014 1. pielikumā noteiktajam, vai lielie komersanti, kuri atbilst regulas 2. panta 24. punktā noteiktajam. Atbalstu var saņemt Latvijas komersants – fiziska persona (individuālais komersants) vai komercsabiedrība (personālsabiedrība, kapitālsabiedrība). Tie var būt gan privātie, gan publiskajā īpašumā esošie komersanti, tādējādi atbalstu var saņemt arī pašvaldības uzņēmums.

Kādām izmaksām varēs izmantot jauno atbalsta programmu?

Komersanti varēs izmantot atbalsta programmu šādām papildu ieguldījumu izmaksām, ja tās nepieciešamas, lai sasniegtu augstāku energoefektivitātes līmeni, un veidos projekta ietvaros radīto pamatlīdzekļu vērtību:

- būvdarbu veikšanai nedzīvojamās ēkas un noliktavas norobežojošajās konstrukcijās;

- nedzīvojamās ēkas, noliktavas un ražošanas teritorijas inženiersistēmu atjaunošanai, pārbūvei vai izveidei, t.sk. pieslēguma izveidošanai centralizētajai siltumapgādes sistēmai un siltummezgla izveidei;
- energoefektīvāku ražošanas iekārtu un ražošanas procesus nodrošinošo blakusprocesu iekārtu iegādei un uzstādīšanai, ja tās aizstāj esošās ražošanas iekārtas un ražošanas procesus nodrošinošo blakusprocesu iekārtas;
- sekundāro energoresursu atgūšanai (piemēram, siltumenerģijas atgūšanai) no ražošanas tehnoloģiskajiem procesiem – ieguldījumi atbalstāmi, ja iekārtu uzstādīšana ietaupīs enerģiju;
- energoefektīva apgaismojuma uzstādīšanai;
- iekšējo un ārējo individuālo un lokālo siltumtīklu un aukstumapgādes sistēmu pārbūvei;
- autoruzraudzībai un būvuzraudzībai;
- būvlaukuma teritorijas sakārtošanai;
- citiem pasākumiem, ko paredzējis neatkarīgs eksperts ēku energoefektivitātes jomā vai uzņēmumi, kas akreditēti veikt uzņēmumu energoauditu, ja tie nepieciešami energoefektivitātes paaugstināšanai vienlaikus ar vienu vai vairākiem iepriekš minētajiem;
- saules enerģiju vai vēja enerģiju izmantojošo elektroenerģiju ražojošo tehnoloģiju iegādei un uzstādīšanai;
- sistēmas pieslēguma ierīkošanai vai pārbūvei izmaksas, kas nepieciešamas elektroenerģijas ražošanas iekārtas pieslēgšanai elektroenerģijas sistēmai;
- atjaunojamos energoresursus izmantojošu siltumenerģijas ražošanas avotu iegādei un uzstādīšanai, t.sk. siltumsūkņu (gaiss, ūdens, zeme) un cietās biomasas tehnoloģiju ieviešanai;
- biogāzes tehnoloģiju iegādei un uzstādīšanai, kas nodrošina biogāzes iegūšanu no noteikta veida izejvielām;
- citu atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju iegādei un uzstādīšanai un ar iekārtu uzstādīšanu saistītajām būvniecības izmaksām.

Komersanti nevarēs izmantot šo jauno atbalsta programmu, lai segtu ar energoauditu (priekšizpēti, ekonomiskā pamatojuma izstrādi u.tml.) saistītās izmaksas. Lai pieteiktos atbalstam, uzņēmējam būs nepieciešama projekta izstrāde, energoaprēķini un ekonomiskais pamatojums (energoieguvuma un ekonomiskā ieguvuma aprēķins).

Atbalsta instruments un tā darbība

Atbalsta instruments ir attīstības finanšu institūcijas "Altum" izsniegtais aizdevums vai paralēlais aizdevums (kopā ar citu finansētāju[2]) ar kapitāla atlaidi aizdevuma summas daļējai vai pilnīgai dzēšanai. Atbalsta programma paredz aizdevumu komersantam līdz 5 miljoniem eiro un kapitāla atlaidi līdz 30% no investīciju projekta kopējā apjoma, taču ne vairāk par 1,5 miljoniem eiro.

Maksimāli pieļaujamo atbalsta intensitāti aprēķina no papildu ieguldījumu izmaksām, kas nepieciešamas, lai sasniegtu augstāku energoefektivitātes līmeni. Maksimālā atbalsta intensitāte (kapitāla atlaide kopā ar aizdevumu subsīdijas ekvivalentu, ieskaitot aizdevuma termiņa pagarinājumu) tiks noteikta Altum un komersanta noslēgtajā līgumā, un turpmāk to nevarēs palielināt.

Atbalsta programmas ietvaros komersants var iesniegt vairākus aizdevuma pieteikumus, tomēr neatkarīgi no pieteikumu skaita maksimālais kopējais atbalsta apmērs nedrīkstēs pārsniegt 5 miljonus eiro. Vienā projekta pieteikumā var iekļaut pasākumu īstenošanu vairākās nedzīvojamās ēkās, ražošanas ēkās, noliktavās vai inženiersistēmās.

Kapitāla atlaides apmēru nosaka uzreiz, t.i., to ietver lēmumā par Altum atbalsta piešķiršanu komersantam. Taču faktiski šo atlaidi piemēro (t.i., tiek veikta aizdevuma vai pamatsummas pilnīga vai daļēja dzēšana) tikai tad, ja komersants ir īstenojis projektu (plānotos pasākumus) un izpildījis noteiktos kritērijus. Kapitāla atlaidi piešķir pilnā apmērā (ja visi nosacījumi ir izpildīti) vai nepiemēro nemaz (ja nav izpildīts viens, vairāki vai visi nosacījumi). Kapitāla atlaidi piemēro tad, kad komersants ir iesniedzis Altum apliecinājumu par nosacījumu izpildi pēc projekta pabeigšanas.

Lai piemērotu kapitāla atlaidi, atbalsta saņēmējam būs jānodrošina abu šādu kritēriju izpilde:

- uz katriem kapitāla atlaides 2500 eiro sasniegts siltumnīcefekta gāzes samazinājums gadā – 1 CO_2 ekvivalenta tonnas;
- uz katriem kapitāla atlaides 5000 eiro sasniegts primārās enerģijas ietaupījums – 1 MWh/gadā.

Lai kapitāla atlaidi varētu piemērot iekārtu nomaiņas gadījumā, jānodrošina 25% primārās enerģijas ietaupījums, to vērtējot pret iekārtu, kas tiek nomainīta, vai ražošanas tehnoloģisko procesu nodrošinošajā blakusprocesā.

Atbalsta programmas statuss un termiņi

Lai gan MK noteikumi stājās spēkā šā gada 18. jūnijā, tajos minētie atbalsta programmas termiņi ir piesaistīti “dienai, kad Altum sāks pieņemt pieteikumus”. Altum šo programmu vēl nav izsludinājis. Taču MK noteikumos ir definēti Altum mērķi, piemēram:

- līdz 2023. gada 31. decembrim Altum jānoslēdz aizdevuma līgumi par kopsummu vismaz 20 miljoni eiro;
- līdz 2024. gada 31. decembrim Altum jānoslēdz aizdevuma līgumi par kopsummu vismaz 72 351 600 eiro.

Secināms, ka nākamgad jau ir paredzēts uzsākt aizdevuma līgumu slēgšanu, tātad šobrīd ir īstais laiks, lai komersanti varētu apzināt savas iespējas pieteikties atbalstam.

Jāņem vērā, ka atbalsts tiks sniegts konkursa veidā, t.i., primāri sniedzot atbalstu komersantiem, kuri nodrošinās lielāku primārās enerģijas samazinājumu. MK noteikumu projekta anotācijā ir skaidrots, ka sākotnēji (t.i., no brīža, kad Altum sāks pieņemt pieteikumus atbalsta saņemšanai) pirmos trīs mēnešus Altum pieņems pieteikumus, kas pēc projekta īstenošanas plāno sasniegt vismaz 40% primārās enerģijas ietaupījumu. Pēc trim mēnešiem iesniegt pieteikumus varēs tie komersanti, kas pēc projekta īstenošanas nodrošinātu 35% primārās enerģijas ietaupījumu. Pēc sešiem mēnešiem tiks pieņemti pieteikumi no komersantiem, kas pēc projekta īstenošanas nodrošinātu 30% primārās enerģijas ietaupījumu (ja vēl ir pieejams finansējums). Projektus vērtēs un līgumus slēgs pieteikumu iesniegšanas kārtībā, tomēr kā pirmie tiktu atbalstīti komersanti, kas pēc projekta īstenošanas spēs nodrošināt lielāko primārās enerģijas ietaupījumu.

Altum piešķirtajam aizdevumam vai paralēlajam aizdevumam nav noteikts minimālais termiņš, bet maksimālais termiņš (ieskaitot iespējamo pagarinājumu) ir 20 gadi. Komersants varēs atmaksāt aizdevumu pirms noteiktā termiņa (izņemot uz kapitāla atlaidi attiecināmo daļu).

Ja jūsu uzņēmumam ir nepieciešama palīdzība, lai izvērtētu, vai tas varēs pieteikties atbalstam un vai plānotās darbības (t.i., izmaksas) tam kvalificējas, PwC komanda labprāt palīdzēs. Ja jums rodas jautājumi, lūdzam sazināties ar PwC vides, sociālās un pārvaldības jomas nodokļu prakses vadītāju Alīnu Ruskovu.

[1]Ministru kabineta noteikumi “Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna 1.2. reformu un investīciju virziena “Energoefektivitātes uzlabošana” 1.2.1.2.i. investīcijas “Energoefektivitātes paaugstināšana uzņēmējdarbībā (ietverot pāreju uz atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju izmantošanu siltumapgādē un pētniecības un attīstības aktivitātes (t.sk. bioekonomikā))” 1.2.1.2.i.1. pasākuma “Energoefektivitātes paaugstināšana uzņēmējdarbībā (ietverot pāreju uz atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju izmantošanu siltumapgādē)” īstenošanas noteikumi”)

[2]Cits finansētājs MK noteikumu ietvaros ir kredītiestāde, tās filiāle vai meitas sabiedrība, līzinga sabiedrība, kas ir tiesīga sniegt finanšu pakalpojumus Latvijā, ieguldījumu fonds, kas ir tiesīgs sniegt finanšu pakalpojumus Latvijā, starptautiska finanšu institūcija, piemēram, Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka, Eiropas Investīciju banka, Ziemeļu Investīciju banka, Eiropas Padomes attīstības banka.